

בעי רבא: חישוב לאכול כזית באופן שישהה באכילתו מתחילתה ועד סופה יתר מכדי אכילת פרס, שזה יותר משיעור אכילה, כי בכל התורה כולה שיעור אכילה הוא בכדי אכילת פרס, מהו?

וצדדי הספק הם:

האם לאכילת גבוה דהיינו הקטרה מדמינן ליה למחשבת אכילת אדם, כיון שהוקשו שתי אכילות אלו לענין מחשבת פיגול. וכשם שאכילת גבוה היא יותר מכדי אכילת פרס, שלפעמים אין האש ממחרת לשרוף האימורים, הוא הדין מחשבת אכילת אדם, אינה צריכה להיות בשיעור אכילת פרס, ואף בפחות מכך הרי זה פיגול.

או לאכילת הדיוט שהיא בכדי אכילת פרס מדמינן ליה, ואין זה פיגול.⁽¹⁴⁾

אמר אביי: תא שמע ממה ששינינו במשנתנו: חישוב לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית, כשר. שאין אכילה והקטרה מצטרפין לפיגול.

האם נאמר בטר מחשבה אזלינן, דאיכא שיעורא. שבמחשבתו היתה אכילת כזית שלם חוץ לזמנו והרי זה פיגול.

או נאמר בטר בני אדם האוכלין אזלינן, וליכא שיעורא, כיון שהם שני בני אדם וכל אחד אוכל פחות מכזית, ונמצא שאין מחשבת אכילה על כזית.⁽¹⁵⁾

אמר אביי: תא שמע ממה ששינינו במשנה: חישוב לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית, כשר, כיון שאין אכילה והקטרה מצטרפין להשלים לפיגול.

ומשמע, לא אם חישוב לאכול כחצי זית ולאכול כחצי זית באופן שהוא דומיא דלאכול ולהקטיר, והיכי דמי, כגון שחישוב שיאכל בשני בני אדם, מצטרף שתי האכילות, הגם שבכל אחת מהן יש פחות מכזית, והרי זה פיגול. ומוכח, שהולכים אחר המחשבה שיש בה כזית, ולא אחר האוכלים.

ומסיקה הגמרא: אכן, שמע מינה.

שיאכל חוץ לזמנו, או צריך שתהיה המחשבה על האדם האוכל, שיאכל כזית חוץ לזמנו, וכיון שאין אכילה בפחות מכזית, אין מחשבה זו מועילה על אכילת כזית בשני בני אדם, שאין כאן מעשה אכילה בכל אחד מהם.

והקשה, הרי מחשבה על אכילת כלבים ואכילת אש, שאינה נחשבת מעשה אכילה אלא רק שנאכל הקרבן, ומבואר בגמרא שמועילה, ומדוע לא תועיל מחשבת אכילת שני בני אדם, הגם שאין זה מעשה אכילה, שהרי מכל מקום יש כאן מחשבה על אכילת הקרבן. וביותר קשה, הרי מחשבת אכילת אש ודאי נחשבת שתי אכילות, כי אין אכילתה מעשה אחד אלא כל מקצת ומקצת הוא מעשה אכילה בפני עצמו, ובכל זאת מועילה מחשבה זו, והוא הדין במחשבת אכילת שני בני אדם?

14. הקשו האחרונים [שפת אמת, כתבי הגרי"ז, קהלות יעקב], לכאורה ספק זה של אכילה ביותר מכדי אכילת פרס תלוי בספק הקודם של אכילה בשני בני אדם, שאם צריך מחשבה שיאכל כזית מהקרבן אין צריך שיהיה דווקא בכדי אכילת פרס ואם צריך מחשבת אכילה של האדם האוכל הרי שדווקא בכדי אכילת פרס שהוא מעשה אכילה מועילה המחשבה, וכיון שפשטה הגמרא שבשני בני אדם הרי זה פיגול הוא הדין בזה, ומדוע הסתפקה הגמרא בזה ולא עוד אלא שלא פשטה ספק זה! ובאמת הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין, פרק י"ד הלכה י"ג] שפסק שגם מחשבת אכילה ביותר מכדי אכילת פרס מפגלת, אולם בתוס' כאן [ד"ה הא לאכול] נראה שאלו שתי ספקות אשר אינן שייכות זו לזו. ובכתבי הגרי"ז העיר עוד, שבלשון הגמרא צדדי הספק של יותר מכדי אכילת פרס שונים מצדדי הספק של אכילה בשני בני אדם, שבאכילת שני בני

בלשון הקטרה לזמנו ובין אם חישוב בלשון אכילה לזמנו זה פיגול, והקשו שם התוס' [ד"ה דלא שנא], הלא בסוגייתנו מבואר שאכילת אש [אפי' של הדיוט] שמה אכילה ולכן אם חישוב בלשון אכילה הרי זה פיגול ולשם מה נצרך ריבוי מיוחד לזה? ותיצרו, א. במקום שלא הזכיר אכילת "אש" אלא אמר שיאכלנו "מזבח" למחר אין זה מועיל מדין אכילת אש אלא רק משום הריבוי שלשון אכילה מועיל בהקטרה, ב. זה שמועילה אכילת אש של הדיוט היינו רק במחשבה על הבשר שהוא דבר שדרכו לאכול ומועיל מדין מחשבת אכילה, אבל אימורים שאין דרכם לאכול אין מועילה בהם מחשבת אכילה אלא מחשבת הקטרה ובוה התחדש שאף אם חישוב בלשון אכילה לזמנו מועיל לפגול.

ובכתבי הגרי"ז במנחות [שם] כתב עוד כמה חילוקים בזה, א. שיטת רש"י במנחות [יא ב.], שלדין אכילת מזבח די בקורט לבונה, ונמצא, שבמחשבת אכילת מזבח די בקורט שיש בזה קיום אכילת מזבח, ומה שאין כן אם יחשב על אכילת אש צריך מחשבה על כזית כי דין אכילה הוא בכזית. ב. מחשבה על שפיכת דם ונסכים שאין בהם אכילת אש אין ללמוד ממה שאכילת אש שמה אכילה ומועילה רק משום מחשבת אכילת מזבח. ג. בדין אכילת אש צריך שיחשב שישירף עד שיעשה דשן שבכך תמה אכילתו, ומה שאין כן באכילת מזבח די במה שהוקטר כולו שבוה כבר התקיים דין הקטרה [מנחת אברהם כאן בשמן].

13. בבבאור הספק כתב בכתבי הגרי"ז, שהשאלה היא האם דין השיעור כזית במחשבת פיגול הוא שתהיה מחשבה בקרבן שיהא נאכל ממנו כזית חוץ לזמנו, ולכן אף במחשבה על אכילת שני בני אדם חל פיגול, כיון שחישוב על כזית ממנו